

MEGINT DÜHBE JÖNNEK – ÉS DIVATBA IS

A BUD SPENCER–TERENCE HILL-KULTUSZ FELVIRÁGZÁSA

SZERZŐ: PAPP-VÁRY ÁRPÁD FERENC | DÉKÁN | BUDAPESTI METROPOLITAN EGYETEM
E-MAIL: APAPPVARY@METROPOLITAN.HU

Megint itt a karácsony, és ilyenkor a kereskedelmi adók ismét másorra tűznek egy-egy Bud Spencer–Terence Hill-klasszikust, ami elé újra leül majd sok százezer ember. Az igazi rajongók azonban ennél is tovább mennek: A Facebookon és az Instagramon követik a pofonosztó páros tartalmait, és azokat rendszeresen lájkolják, kommentelik. Megnézik a róluk szóló német, olasz és magyar dokumentumfilmeket. A Slaps and Beans videójátékban a két karakterrel püfölik a rosszfiúkat, és megmentik a gyengéket. A rajongói klubokban hagymás babot vagy éppen krumplis halat esznek, és szinkronversenyt rendeznek, hogy ki tud pontosan folytatni egy-egy filmbeli dialógust. Tisztelgésül felkeresik az öt éve elhunyt Bud Spencer szobrát a Corvin sétányon vagy éppen a Bud Spencer parkot a Kaszásdűlőn. Sőt, ha a Covid-helyzet engedi, esetleg külföldre is felkerekednek, és ellátogatnak Lommatzschba, a Terence Hill Múzeumba vagy Berlinbe, a 2021 nyarán megnyílt Bud Spencer Múzeumba. És persze karácsonyról lévén szó, a vásárlás sem maradhat el: a szitázott pólók mellett egy-egy olyan különleges ajándék, relikvia is kerülhet a webáruházakban a vásárlók kosarába, mint a „te mondd azt, hogy rablótámadás, a te hangod mélyebb!” feliratú maszk, a Terence Hill kávé vagy a Bud Spencer-es híres Jumbo-dzseki. Ha pedig valaki igazán elmélyedne a témában, magyar nyelven már 13, az elmúlt években megjelent könyvet olvashat el a legendák életéről.

Hihetetlenül hangzik, de idén lett negyvenéves a Kincs, ami nincs, a Magyarországon talán legnépszerűbb Bud Spencer–Terence Hill-film. Az ördög jobb és bal keze pedig már egyenesen fél évszázados. Mégis generációk képesek újra meg újra megnézni őket, különösen itthon és Németországban, abban a két országban, ahol a párosnak a legnagyobb rajongótábor van – jóval nagyobb, mint Amerikában, ahol a filmjeik jelentős része forgott, de annál is jóval nagyobb, mint szülőhazájukban, Olaszországban.

Máig tartó sikerük titkát rengetegen próbálták már megfejteni. Vannak, akik azt hangsúlyozzák, hogy a páros időtálló műfajt teremtett: olyan családi, már-már rajzfilmszerű mozit, amit a legkisebbek is értnek és élveznek, és amihez még azzal sem kell tisztában lenniük, mit mondanak a szereplők, elég a mozgásukat és a grimaszait látniuk. Voltaképp ők a vicces némafilmek, azaz burleszkek sztárjainak, Stan és Pannak színes filmes megtestesítői. (Olyannyira, hogy az egyik rendezőjük, Enzo Barboni napokon át nézette velük a fekete-fehér filmes páros burleszkjeit.) Mások éppen hogy a vicces párbeszédekben látják a siker okát, és a szállóigévé, avagy mai kifejezéssel mémmé vált mondatokban: „A pisztácia kifogyott, csokoládé nem is volt!” Vannak, akik a nagy zabálásokat emelik ki, például a sör-vírsli versenyt vagy amikor serpenyőből kanalazzák a babot. Megint mások a koreografált, vicces bunyókra emlékeznek – melyek során a lomhább Bud Spencer gyakran egy felülről a fejre mért ütéssel teríti le a gonoszokat, míg a fürge Terence Hill egy páros patarúgással. Aztán a zene is előkerül mint a filmek sikerének oka: legfőképp Guido és Maurizio de Angelis, avagy az Oliver Onions dalai.

Nehezen vitatható az a megállapítás is, hogy a páros műfajilag is reformált, illetve újat teremtett. Egyrészt forradalmasították az 1970-es években már leáldozóban lévő spagettiwestern, avagy itallowestern műfajt, és megszületett az úgynevezett babwestern, ahol a lövöldözést felváltotta a bunyó, de az is vicces formában. De a babwestern mellett ők voltak a mai akcióvígjátékok műfajának megalapozói is a Mindent bele, fiúk! című 1972-es filmjükkel, amit aztán olyan legendás alkotások követtek, mint a Különben dühbe jövünk (1974), az És megint dühbe jövünk (1978), a Bűnvadászok (1977) vagy éppen a Nincs kettő négy nélkül (1984).

A siker titka lehet az is, hogy a recept minden esetben ugyanaz volt: bármilyen kalamajkába is keveredik a két barát vagy éppen két testvér, a jó ügy oldalán állnak, az igazságért harcolnak. Védik a gyengéket, tisztelik a nőket és az időseket, és imádják a gyerekeket. És a szerepfelosztás is mindig ugyanarra épült: Terence Hill az eszes, szép és sportos hős, míg Bud Spencer a lassú, lomha és morgós. Vagy ahogy utóbbi mondta: „Ha Terence megszólal, én bosszús arcot vágok; ő a fürge, én meg a buldózer; ő egyik zúrból keveredik a másikba, és persze engem is belerángat, ami miatt én mindig feldühödöm.” Na és persze mind németországi, mind magyarországi sikereikben nagy szerepe volt a szinkronnak. Itthon legtöbbször Bujtor István és Kránitz Lajos kölcsönözte hangját Bud Spencernek, míg Ujréti László Terence Hillnek. Mi több, Bujtor István még a saját Piedone-filmjeit is leforgatta, mint A Pogány Madonna (1981), a Csak semmi pánik (1982), Az elvarázsolt dollár (1985) és a Hamis a baba (1991).

Végül, de nem utolsósorban azt sem szabad elfelejteni, hogy a rendszerváltás előtt, a szocializmus korszakában kevés nyugati filmet engedtek be a mozikba vagy vetítették a tévében, ahol mindössze két csatorna volt. Király Levente, a párosról négy könyvet is megjelentető író-filmrendező szerint „annak idején, a nyolcvanas években, ha Kádár János nem akarta, hogy az emberek a Március 15. téren a Petőfi-szobornál demonstráljanak, az állami tévé egy Bud Spencer-filmet sugárzott, és máris két-hárommillió ember ült le a képernyők elé”.

WEBRE TESZIK

Bár a páros tagjai rengeteget szerepeltek önállóan is különböző filmekben vagy éppen sorozatokban, együtt szoktunk gondolni rájuk. Jól mutatja ezt, hogy a Facebookon szinte pontosan ugyanannyi rajongójuk van, vélhetően nagy átfedéssel: Bud Spencer oldalát 2,7 millióan, míg Terence Hillét 2,6 millióan követik. Az Instagramon hasonló a helyzet: ott Terence Hill „vezet” 419 ezer követővel, Bud Spencer profilja esetében ugyanez a szám 330 ezer. Az öt éve elhunyt Bud Spencer közösségi médiáját a családja gondozza, míg Terence Hill maga is alkot tartalmaikat, időről időre bejelentkezik fotókkal, videókkal. Mindkettejük esetében rendszeres, hogy a saját hivatalos weboldalukra,

vontatja Az ördög jobb és bal keze című filmben, vagy a Ford Escort a Különben dühbe jövünk-ből. Mindemellett persze sok kép, plakát és egyéb illusztrált anyag is látható a tárlaton, és Terence Hill részletes életrajza is megtekinthető egy nagy idővonal segítségével. Sőt, 2021-től már QR-kódok is szerves részét képezik a kiállitásnak, melyekre mobiltelefonunk képernyőjét irányítva hangos tárlatvezetést kapunk. A Lommatzschban található múzeum péntektől vasárnapig és munkaszüneti napokon 14 és 18 óra között tart nyitva, de természetesen csoportok, rajongói klubok és iskolai osztályok a nyitvatartási időn kívül is foglalhatnak időpontot látogatás céljából.

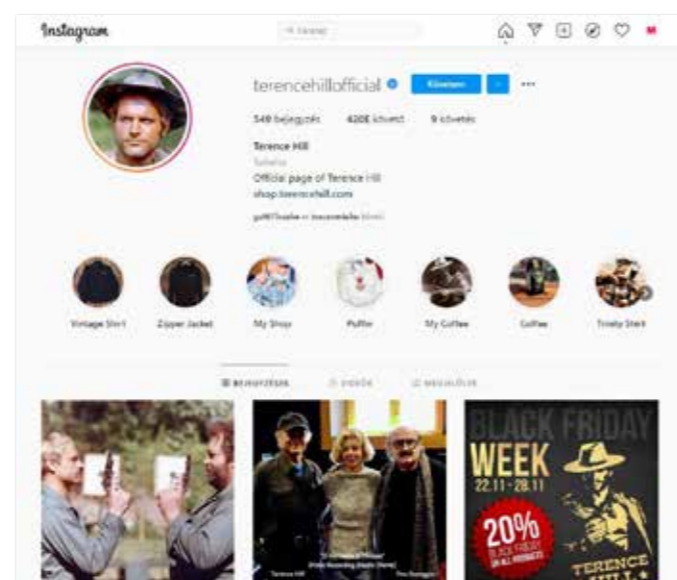
Aki pedig Bud Spencerre kíváncsi, az 2021. június 27-e óta a neki szentelt múzeumot is felkeresheti. A Berlinben a halála utána pontosan öt évvel nyílt multimédiás kiállítás többek közt a Pedersoli család segítségével jött létre, és a helyszínen több mint 250 egyedi kiállítási tárgy tekinthető meg Bud Spencer filmes karrierjéből. De a Piedone-filmek helyszí-

nén, Nápolyban is volt 2018-ban egy időszakos tárlat A kedves óriás sok élete (Le molte vite del gigante gentile) címmel.

HELYSZÍNI ÉLMÉNYEK

A fentiek alapján talán rejlene még lehetőség a filmturizmusban is, azaz hogy a rajongók olyan helyszíneket keressenek fel, ahol Bud Spencer és Terence Hill filmjei játszódnak vagy készültek. Ez azonban nehezen megoldható: mivel ezeket a mozikat főként az 1970-es években és az 1980-as évek első felében forgatták, ma már a helyszínek nagy része nem létezik. Mégis érdekes, hogy mennyire nincsenek törekvések arra, hogy az egyébként nem kis (bár elsősorban német és magyar, kisebb részben olasz és amerikai) rajongótábort megmozgassák, vagy legalább egy-egy táblával jelezzék, hogy az adott film

itt forgott. Miamiában például több ilyen helyszín is lehetne, hiszen itt játszódik többek közt a Bűnvadászok (1977), a Nyomás utána! (1983) vagy a Szuperhekusok (1985) – utóbbi eredeti címe ráadásul Miami Supercops. De itt készült az És megint dühbe jövünk (1978) is, mely film egyik híres jelenetének – amikor Jamón Serrano az úgynevezett pelota sportágban legyőzi ellenfeleit – helyszíne például ma is látogatható, ám ott semmi külön jelzés nincs a filmre.

A westernfilmjeik közül több is, mint a legeslegelső, az Isten megbocsát, én nem! (1967), a spanyol Tabernas-sivatagban, Almería közelében forgott, ahol ma egy úgynevezett mini-Hollywood (Oasys) várja az érdeklődőket. De nemcsak és nem elsősorban az ő filmjeik miatt, hanem mert itt készült Clint Eastwooddal 1964-ben az Egy maréknyi dollárért és még rengeteg más western vagy éppen 2002-ben az a Pepsi-reklámfilm David Beckham főszereplésével, amelyben nem az angol szupersztár, hanem a lova ló egy gólt az ellenfélnek. Így az itt forgatott Bud Spencer–Terence Hill-filmekre csupán egy-egy megfakult fénykép emlékeztet.

Az egyetlen helyszín, amely él a filmturizmussal, az nem más, mint Olaszország egyik legszebb középkori városkája, Giubbio. Itt játszódik ugyanis a Don Matteo sorozat, amelyben a plébánost Terence Hill alakítja, aki bűncselekményeket göngyölít fel. Bár a nyomozó papról szóló sorozat Magyarországon sose volt igazán népszerű, Olaszországban annál inkább: még a nyolcadik évada alatt is a nézők több mint 30 százaléka kapcsolt ide, megelőzve a Bajnokok Ligája futballmeccseit is. A 2000-ben indult széria végül 13 évadot ért meg, 259 epizóddal, és idén, 21 év után ért véget, amit Terence Hill az Instagramon jelentett be.

NÖVEKVŐ KÖNYVTÁR

Persze nem kell feltétlenül a rajongást azzal bizonyítani, hogy valaki turistaként felkerekedik a filmek helyszínére, vagy éppen mindenféle ereklét vásárol a webshopban. Van, aki egyszerűen csak szeretne minél többet megtudni a pofonosztó párosról. Erre szolgálhatnak a dokumentumfilmek. Bud Spencer mozi pályafutása előtti éveiről fia, Giuseppe Pedersoli tervez filmet készíteni. Rajongásból

született az a 2017-ben Németországban bemutatott film, mely az Akit Spencernek hívtak (Sie nannten ihn Spencer) címet viseli, az Akit Buldózernek hívtak filmcímet parafrazeálva. 2019-ben pedig a magyar Bud Spencer-dokumentumfilm is elkészült Király Levente jóvoltából, Piedone nyomában címmel, amihez összesen 45 interjú készült, a színész mellett annak egykori sportolótársaival, színész-kollégáival, a vele dolgozó és őt jól ismerő rendezőkkel, forgatókönyvírókkal, valamint családtagokkal is. Ahogy ezekről a dokumentumfilmekről a színész lánya, Cristiana Pedersoli írta: „Mindkettő szívmengető, szeretettel és lelkesedéssel készített interjúkat tartalmaz.”

Bár a páros tagjai rengeteget szerepeltek önállóan is különböző filmekben vagy éppen sorozatokban, együtt szoktunk gondolni rájuk.

Király Levente aztán megjelentette az azonos című könyvét is: Piedone nyomában – Hihetetlen történetek Bud Spencer-től. Ezt követően írt egy könyvet a magyar Bud Spencerrel való hasonlóságról is: Hasonmások – Hihetetlen történetek Bujtor Istvánról és Bud Spencerről. Rövidesen a páros másik felének is szentelt egy könyvet: Zsugabubus – Hihetetlen történetek Terence Hilltől. 2021 végén pedig napvilágot látott a duóról szóló könyv is: Verhetetlen páros – Anekdoták a legendás pofonosztókról. És aki még további könyveket akar olvasni a két színészről, az számos kötet közül választhat. Cristiana Pedersoli Apám, Piedone címmel jelentette meg emlékeit. Ulf Lüdeke Terence Hill – Exkluzív életrajz című könyvét is lefordították magyarra. Szintén német a szerzője a Bud Spencer és Terence Hill krónikák című könyvnek vagy inkább óriási méretű albumnak, Tobias Hohmann. De a hardcore rajongóknak ott vannak az olyan kötetek is, mint a Bud Spencer & Terence Hill sztori, amely első filmjeik rendezője, Giuseppe Colizzi életét mutatja be, vagy a Bud Spencer & Terence Hill anekdoták, amely korabeli dokumentumok alapján a filmek bemutatáskori fogadtatását is visszaidézi. És persze a San Joaquin völgye címet viselő kreatív képregényről sem feledkezhetünk meg. Ez így már épp tíz könyv, ami magyar nyelven elérhető, és ebben még nincsenek benne Bud Spencer saját kötetei, akinek élete utolsó éveiben sorozatosan jelentek meg a visszaemlékezései. Ilyen a Különben dühbe jövök – Önletrajz, a Nyolcvan év alatt a Föld körül és a különleges, filozófalgató szakácskönyv, az Eszem, tehát vagyok. A sok-sok példa jól mutatja, hogy a páros legendája tovább él – és ezt egyre tudatosabb marketinggel is igyekeznek fenntartani.